MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO

Seduta tas-16 ta' Mejju, 2006

Rikors Numru. 18/2005

Godfrey Ellul
vs
Avukat Generali

Il-Qorti,

A. RIKORS:
Rat ir-rikors tar-rikorrent li bih ippremetta:

1. Illi hu kien inghata sentenza definitiva mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-17 ta' Marzu, 2005, li kienet irriformat sentenza moghtija mill-Qorti Kriminali. Ir-rikorrent kien appella fuq li (a) kien instab hazin fuq il-fatti u (b) li kien hemm applikazzjoni u interpretazzjoni hazina tal-ligi. Waqt li l-Qorti tal-Appell Kriminali kienet stabbiliet li kien hemm numru ta' kazi ta' applikazzjoni hazina tal-Ligi, fl-ebda wiehed minnhom ma kienet iddikjarat li dawn kien influwenti fuq il-verdett.

2. Illi wiehed mill-ilmenti li kien intlaqa' mill-Qorti tal-Appell Kriminali kien fuq bran tal-indirizz li kellu x'jaqsam mal-piz tal-prova u l-kwalita` tal-prova. Dan kien applika ghat-tlett kapi tal-akkuza. Illi stabbiliti l-kazi fejn kien hemm applikazzjoni jew interpretazzjoni hazina tal-Ligi, l-Onorabbli Qorti tal-Appell kienet ghaddiet biex tezamina fi kliemha stess "Kif gie osservat, pero`, f' dan il-kaz kien hemm xi nuqqasijiet fl-indirizz, u ghalhekk din il-Qorti hi msejha biex tara jekk, minkejja dawn l-irregolaritajiet, kenitx saret amministrazzjoni hazina tal-gustizzja, u biex taghmel hekk kienet trid necessarjament terga' taghmel evalwazzjoni tal-provi kollha. Ghalhekk il-Qorti kienet ezaminat b'mod approfondit il-provi li kienu tressqu quddiem l-ewwel Qorti, inkluzi t-traskrizzjonijiet kollha tax-xhieda u d-dokumenti esibiti, u kienet hasbet fit-tul dwar is-sottomissjonijiet li kienu saru."

3. L-Onorabbli Qorti tal-Appell ma kenitx ghamlet konkluzjoni li xorta wahda ma kienx hemm amministrazzjoni hazina tal-gustizzja, f'liema kaz kieku dan l-aggravju kellu jigi respint.

4. Stabbilit mela li kien hemm interpretazzjoni u applikazzjoni hazina tal-ligi, fl-istess waqt ma kienx hemm pronunzjament li xorta wahda ma saritx amministrazzjoni hazina tal-gustizzja, fit-termini tal-proviso tal-Artikoli 501 (1)(b) tal-Kodici Kriminali. Necessarjament ghal dan l-iskop ta' kellu jsir ezami tal-provi fuq dak li kellhom il-gurati, u l-Qorti tal-Appell Kriminali effettivament biddlet l-konkluzzjonijiet u s-sentenza. Dan kien l-effett tal-appell fuq ***points of law***. Fuq tali punti legali l-Qorti tal-Appell Kriminali tkun qorti ta' kassazzjoni jew "review' u marbuta li toqghod fil-parametri tal-istess. Imbaghad inaqqas ir-riskji ta' liberazzjonijiet fuq teknikalita` poter ta' cahda tal-appell jekk ma kienx hemm (fil-passat u quddiem l-ewwel Qorti) amministrazzjoni hazina tal-ligi.

5. Pero` kien jonqos li - indipendentement mill-verdett tal-gurati u l-provi li kellhom quddiemhom - il-Qorti tezamina l-provi hi ***"ab novo".*** Dan kien appell fuq il-fatti (***on points of fact***) u dan skond l-ewwel ipotesi tal-artiklu 501(1)

Kodici Kriminali. Il-Qorti tal-Appell Kriminali kienet irribadiet il-posizzjoni li zviluppat wara snin, fejn l-appell fuq il-htija kien giet ridott ghal ***review*** f'kollox u mhux appell. Fi kliem l-istess Qorti "Hawn qeghdin fil-kamp ta' l-apprezzament tal-provi, u kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l-ewwel Qorti kenitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni".

6. Dan huwa korrett meta wiehed jigi biex jezamina taht il-proviso tal-paragrafu (b) tal-Artiklu 501(1) tal-Kodici Kriminali. Imma ma kienx jista' jinghad li hu l-istess kriterju taht il-paragrafu (a) tal-istess. Hemm kien inghata d-dritt tal-appell fil-meritu u fuq il-fatti, indipendenti minn dak li tkun iddecidiet l-ewwel Qorti, kemm jekk bil-gurati u kemm jekk b'Imhallef wahdu. Din kienet il-posizzjoni li kienet inghatat, per ezempju mill-Qorti tal-Appell Kriminali presjeduta mill-President Sir Anthony Mamo fl-appell ta' Azzopardi, Chircop u ohrajn, dwar serqa mid-dockyard. Il-ligi taghna titkellem fuq "appell" u mhux **"*review*'** f'din il-parti tal-ligi. Ir-***review*** jidhol fil-poteri li ghandu l-Prim Ministru fl-istess titlu. Taht il-paragrafu (a) msemmi ma kien hemm l-ebda riferenza fil-ligi ghall-verdett, u ghalhekk kienet tibqa' tezisti l-presunzjoni ta' l-innocenza, u daqs li kieku l-verdett ma kienx jezisti. Dan kien johrog ukoll car mill-artikolu 506 fejn il-Qorti tal-Appell tista' ***ex officio*** tghajjat xhieda li ma kienux instemghu. Imma kif kien gie ristrett l-ambitu tal-appell fil-mertu f'dan il-kaz, anke jekk imsejjes fuq gurisprudenza, kien gie li pogga fuq pedestall tal-korrettezza tal-htija liema pedestall kien

ghall-presunzjoni tal-innocenza u ghall-htiega li tigi ppruvata l-htija.

7. B'dan il-mod u b'din l-interpretazzjoni kien hemm il-prezunzjoni li l-verdett u s-sentenza, li naturalment tkun ta' htija u kundanna, kienet gusta u timmerita konferma li l-appellant kien hati, <u>hlief biss jekk jigi muri li tali htija kienet irragjonevoli u mhux skond il-ligi. Dan kien imur kontra l--presunzjoni tal-innocenza f'dan l-istadju</u>.

8. Illi huwa risaput li akkuzat la kellu dritt ta' appell, kien jibqaghlu l-istess garanziji ta' presunzjoni tal-innocenza skond il-Kostituzzjoni fl-artiklu 39 u fil-Konvenzjoni Ewropea ghad-drittijiet tal-Bniedem fl-Artiklu 6 (2). Illi ghalkemm l-istati skond l-artiklu 6 ma kellhomx obbligu li jaghmlu qrati tal-appell, imma la jaghmluhom l-istess garanziji jridu japplikaw daqs quddiem qrati ta' prim'istanza. Fost dawn is-sentenzi **hemm Delcourt v Belgium, Khalfaoui v France, Papon v France**. Illi dritt ta' appell fil-meritu mhux l-istess bhal ***review*** ta' jekk il-gurati, jew l-ewwel qorti kienet tista' ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjonijiet li kienet waslet ghalihom. Kif kien irrizulta ampjament f'dan il-kaz, l-Onorabbli Qorti tal-Appell Kriminali kienet waslet ghall-konkluzjoni li l-Ewwel Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjonijiet li waslet fuq it-tieni u t-tielet kap tal-akkuza, ghaliex il-gurati kienu emmnu li Philip Magri fit-tieni stqarrija li kien ghamel u x-xhieda tieghu quddiem il-Qorti Kriminali. Il-punt krucjali kien li Philip Magri kien inkonsistenti u kontradittorju bejn l-ewwel stqarrija u t-tieni stqarrija. Bl-interpretazzjoni tar-regola mhux miktuba fil-ligi "Li l-gurati setghu ragjonevolment u legalment jaslu ghal dik il-konkluzjoni" kienet tfisser li biex jirnexxu appell fuq il-mertu ma kien irid ikun hemm provi xejn bhal ma kien fuq l-ewwel kap tal-akkuza f'dan il-kaz. Altrimenti, gurati anke indirizzati hazin, u stabbilit li kien hemm interpretazzjoni u applikazzjoni hazina tal-ligi, xorta jibqghu ragjonevolment u legalment korretti ? L-ezami tal-prova jirriduci ruhu jekk il-gurati setghux isibu htija, u mhux jekk kienx hemm htija. Dan kien ezercizzju taht il-paragrafu (b) imma l-ezami tal-ilment taht il-paragrafu (a) ma kienx sar. Dan kien jidher specjalment ghaliex bl-

ebda mod l-anqas darba ma kienet tissemma l-ewwel stqarrija ta' Philip Magri.

9. Illi l-Kap 319 kien gie emendat fis-sens li issa kien japplika l-Protokol Numru 7 ghal Malta, u dan kien jaghti d-dritt tal-appell f'kawzi kriminali, skond il-ligi. L-istess protokol kien jaghmel distinzjoni bejn ***review*** u appell, u kien jaghmilha cara li l-esercizzju tad-dritt ikun regolat mil-ligi. Ir-regoli kienu japplikaw kemm ghal min jappella u kemm ghal qrati li jisimghu l-appell. Skond il-ligi taghna hemm dritt ta' appell, u dan johrog car mill-kliem tal-ligi fejn hemm appell fil-mertu, indipendenti minn dak li kienu setghu jew ma kienux setghu ragjonevolment u legalment jaslu ghalih il-gurati (Jew fil-kaz analogu l-Qorti wehidha u l-Magistrati fl-Appelli Inferjuri). Mhux legali u l-anqas logiku li jkun hemm appell u jinghad li l-gurati kienu f'sitwazzjoni ahjar li jiznu x-xhieda ghaliex kienu semghuhom viva voce, ghaliex kieku l-ligi riedet taghti biss ***review***, kienet tghidu, u dan specjalment fil-qasam tal-ligi kriminali u l-procedura kriminali.

10. La kien moghti appell fil-mertu (u dan minghajr ebda riferenza ghar-ragjonevolezza u legalita` tal-ewwel decizjoni), kien hemm id-dritt u d-dmir li r-rikorrent ikollu ezami fil-mertu, fejn certament kellha tidhol u tigi ezaminata l-ewwel stqarrija ta' Philip Magri, guramentata wkoll, il-konsistenza taghha, jekk kellhiex mis-sewwa, jekk kenitx korroborata, sahansitra mir-rikorrent stess. Kellu jkun hemm indagni ghala nbidlet u giet konfermata bil-gurament it-tieni? Ghala Magri kien jghid li l-flus tieghu imbaghad mhux tieghu. Ghala kien indikat minn terza persuna bhala li f'okkazzjonijiet kien tah id-droga l-istess Magri. Dan indipendentement minn indirizz tajjeb jew hazin tal-Qorti Kriminali. Ta min jirrileva li l-ligi Ingliza kienet inbidlet u llum l-unika raguni ghala verdett jinqaleb huwa li l-Qorti tal-Appell tkun tal-fehma li l-verdett mhux **"*safe*"**. Dan hu ***review***. Fil-kaz taghna ghandna appell. L-appell fil-mertu ma jistax, kif gara f'dan il-kaz, jigi ristrett ghal ***review***. Sal-appell il-principju kellu jkun tal-presunzjoni tal-innocenza tal-akkuzat, u mhux il-presunzjoni tal-ragjonevolezza u legalita` tal-verdett. Altrimenti l-Qorti tal-Appell Kriminali kienet titlaq mhux

bhala ***tabula rasa***, imma bi prekoncett li l-appellant li jrid jipprova li kienu marru zmerc il-gurati, ghaliex difficli jekk mhux impossibbli li taqleb dak li ddecidew specjalment la ma jaghtux ragunijiet ghala kienu ddecidew. Dan kien igib ksur tal-artiklu 6(2) tal-Konvenzjoni Ewropea fi stadju tal-appell kriminali, ghaliex kienet tieqaf il-presunzjoni tal-innocenza tal-akkuzat mal-verdett.

11. Illi fil-proceduri kien hemm ksur iehor tal-Artiklu 6 talKonvenzjoni Ewropea u dan rigwardanti d-dritt tas-silenzju. Il-Qorti Kriminal kienet qalet sostanzjalment li kieku r-rikorrent ta l-verzjoni malli gie mistoqsi mill-Ispettur Ciappara, u mhux stenna sal-guri, kien jiffranka hafna nkwiet ghalih u ghal kulhadd. Imma la darba ma qalhiex fil-bidu, il-gurati kellhom dritt jezaminaw ghala ma qaliex fil-bidu, u jekk jaghti spjegazzjoni, jemmnuhx jew le. Dan il-bran pjuftost twil kien gab spjegazzjoni u approvazzjoni mill-Qorti tal-Appell Kniminali b'mod li l-akkuzat ghandu obbligu prattikament li jarmi d-dritt tas-silenzju. Jekk jesercita jista' xi hadd jistaqsi ghala uza dak id-dritt? Jekk umbaghad jaghti spjegazzjoni, allura wiehed kien seta' jidhol jemmnux jew ma jemmnux. Imma kienet legittima meta jkun mistoqsi ghala ma wegibx meta fil-kaz presenti kellu caution ta' Spettur u twissija minn Magistrat? Il-mistoqsija fiha nnfisha kienet timplika li d-dritt tas-silenzju huwa relattiv, u l-piz tal-innocenza jaqa' fuq dahar l-indagat. Din il-posizzjoni tivvjola l-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni, li l-htija trid tigi ppruvata u dan mhux billi mod jew iehor jaqa' fuq l-indagat l-oneru li jeskolpa ruhu. Fuq kollox, u hawn hazin li wiehed jikkwota minn kotba Inglizi meta l-ligi taghhom inbidlet bhala meta nikkwotaw mit-taljani meta t-test taghhom huwa differenti, ghalkemm simili. Illum il-***caution*** ingliza tfisser li jekk xi haga ma tinghadx tista' tippregudika d-difiza ta' persuna. Fil-ligi taghna d-dritt tas-silenzju mhux mittiefes. Jekk xi hadd ghandu dritt ma jwegibx, hazin li tigbed xi inferenza jew tistenna minghandu jghid ghala dakinhar ma wegibx. Dan specjalment meta l-indagat ma jkunx assistit minn Avukat. Biex jigi evitat tul bla bzonn, kienet saret riferenza ghas-sentenza tal-Qorti Ewropea fl-ismijiet **Condron v United Kingdom** tat-2 ta' Awissu, 2000, fejn kien kaz ta' pussess aggravat tad-droga wkoll.

Ghaldaqstant ir-rikorrent talab lill-Qorti joghgobha, ghar-ragunijiet premessi tiddikjara li:
(1) Fil-proceduri kriminali kontra tieghu mitmuma fis-17 ta’ Marzu, 2005, mill-Qorti tal-Appell Kriminali kien hemm fil-konfront tieghu vjolazzjonijiet tal-Artiklu 6(1) u (2) tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-drittijiet tal-Bniedem, f’dak li jirrigwarda l-presunzjoni tal-innocenza, il-fairness tal-procedura minhabba d-dritt tas-silenzju, u vjolazzjoni tal-artikolu 2 tal-Protokol Numru 7, ghaliex waqt li hemm Qorti tal-Appell, u bid-dritt tal-appell mill-mertu, fil-fatt il--konsiderazzjoni taghha kienet giet fil-kaz prezenti ridotta ghal ***review*** jekk l-ewwel qorti kenitx ragjonevoli u legali.
(2) Taghti r-rimedji opportuni u li ssib xierqa ghall-kaz, inkluz rimedju effettiv bit-thassir tal-parti kundannatorja tas-sentenza tas-17 ta’ Marzu, 2005.
(3) Tillikwida kumpens u hlas tal-istess lir-rikorrent ghallvjolazzjonijiet lamentati.

B. RISPOSTA:
Rat ir-risposta tal-Avukat Generali li biha eccepixxa:

Illi dana kien it-tieni rikors li r-rikorrent intavola kontra l-intimat quddiem il-Qorti Kostituzzjonali wara d-decizjoni finali mill-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet Republika ta’ Malta vs. Godfrey Ellul, deciza fis- 17 ta’ Marzu, 2005.

Illi fir-rikors odjern, ir-rikorrent kien jallega li waqt il-proceduri kriminali quddiem l-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell Kriminali kienu gew lezi d-drittijiet fondamentali kif protetti taht l-artikolu 6(1) u l-artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni Ewropea, kif ukoll l-artikolu 2 tal-Protokol Numru 7 tal-Kap. 319 tal-Ligijiet ta’ Malta.

Illi t-talbiet tar-rikorrenti kienu frivoli u vessatorji u kellhom jigu michuda ghas-segwenti ragunijiet:

Ebda ksur ta’ l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea
1. Illi in kwantu ghas-subartikolu (1) ta’ 1-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea, l-intimat kien eccepixxa l-

inapplikabilita` tieghu ghall-kaz odjern stante li **d-dritt ghas-silenzju** bl-ebda mod ma kien gie vvjolat.

Id-dritt ghas-silenzju li r-rikorrent kien ghamel referenza ghalih kien id-dritt li l-intimat kellu meta jigi interrogat mill-Pulizija.

Illi kien minnu li d-dritt ta' ***"fair hearing"*** f'kawzi kriminali jinkludi wkoll id-dritt li persuna ma tinkriminax ruhha, u l-Qorti Ewropea kellha opportunita` li tistharreg dan id-drift f'diversi istanzi, izda bir-rispett kollhu, l-interpretazzjoni moghtija mill-Qorti Ewropea ghal x'iwassal ghal ksur ta' dan id-dritt kien ferm differenti minn dak li kien qed jigi allegat mir-rikorrenti fil-kaz odjern.

Per ezempju kemm fil-kaz ta' **Funke vs. France**, kif ukoll ta' **Saunders Vs. UK**, il-Qorti Ewropea fiz-zewg kazijiet iddikjarat illi l-agir ta' l-istat versu l-applikant ma kienx wiehed gust. Fil-kaz ta' Funke, l-istat Franciz kien ipprova jgieghel lill-akkuzat jipproduci dokumenti inkriminanti, filwaqt illi fil-kaz ta' Saunders kien gie deciz illi l-ligi Ingliza li kienet tezigi li akkuzat waqt investigazzjoni jwiegeb ghal domani altrimenti kien jista' jigi kundannat sahansitra ghal prigunerija, kienet ligi eccessiva.

Fil-kaz odjern, l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell Kriminali fis-sentenza tas- 17 ta' Marzu, 2005 kienet ezaminat bir-reqqa l-ilment imressaq mir-rikorrent a rigward kummenti mghoddija mill-Ewwel Qorti li fl-opinjoni tar-rikorrent taw lok biex jigu lezi d-dritt moghti lilu mil-ligi ghas-silenzju.

Il-Qorti ta' l-Appell Kriminali f'punti qosra u precizi elenkat il-punti legali relatati mad-dritt ghas-silenzju billi ddistingwiet bejn l-obbligi li ghandhom il-gurati biex jistharrgu r-ragunijiet moghtija mill-akkuzat dwar il-ghaliex huwa baqa' sieket, u d-dritt li akkuzat ghandu biex ma jinkriminax ruhu. Il-Qorti ta' l-Appell Kriminali ezaminat ukoll l-indirizz tal-Imhallef f'dan ir-rigward u kienet ikkonkludiet illi kuntlarju ghal dak allegat mir-rikorrent, l-Ewwel Qorti bl-ebda mod ma kienet qed tiddisgwida lill--gurati, u ghaldaqstant ma kien inkiser ebda dritt protett mil-ligi.

Finalment ghal skop ta’ kjarezza, kuntrarju ghal dak allegat mir-rikorrent lejn l-ahhar tal-paragrafu 11 tar-rikors odjern, il-Qorti ta’ l-Appell Kriminali ghalkemm kienet ghamlet referenza ghal-ligi Ingliza, kienet preciza wkoll billi stqarret illi certu cirkostanzi minnha msemmija ma kienux japplikaw ghall-kaz odjern izda semmiethom biss ghal skop ta’ kompletezza. Saret referenza ghat-tieni paragrafu tas-sentenza tas- 17 ta’ Marzu, 2005 fol. 21.

2. Illi in kwantu ghas-subartikolu (2) ta’ l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea, ghal darb’ohra l-intimat eccepixxa l-inapplikabilita` tieghu ghall-kaz odjern stante li d-dritt ghal **prezunzjoni ta’ l-innocenza** b’ebda mod ma gie vvjolat.

Ir-rikorrent kien allega li l-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell Kriminali fil-kapacita` taghha ta’ Qorti ta’ Appell, kellha l-obbligu li tezamina l-mertu tal-kaz bil-konsegwenza li kellha tezamina l-provi hi “ab novo”, u mhux toqghod fuq dak gja prodott fil-process. Ir-rikorrent kien allega li l-Onorabbli Qorti tal-Appell Kriminali bl-agir taghha giet li qieset lill-akkuzat bhala hati u kienet ghamlet sempliciment revizjoni tal-fatti u mhux telqet mill-prinicpju li persuna inkriminata hija innocenti sakemm ippruvat kuntrarju.

Illi bir-rispett kollu, il-Kodici Kriminali taht l-artikolu 506 (ikkwotat ukoll mir-rikorrent) jaghti diskrezzjoni lill-Qorti ta’ l-Appell dwar jekk tismax xhieda godda li ma jkunux instemghu qabel, tismax xhud mill-gdid, tezaminax dokumenti, etc. kemm-il darba fl-opinjoni ta’ l-istess Qorti ***“it thinks it necessary or expedient in the interest of justice”.***

Il-fatt illi l-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell Kriminali ma kenitx iddisturbat l-apprezzament tal-provi gja migbura u mismugha mill-Ewwel Qorti izda ghamlet evalwazzjoni tal-provi hi, ma kienx ifisser illi hija kienet naqset fl-agir taghha versu r-rikorrent billi injorat il-principju kardinali tal-prezunzjoni tal-innocenza.

Il-Qorti Ewropea filwaqt li thaddan il-principju ta’ l-innocenza tal-akkuzat billi tat diversi interpretazzjonijiet relatat ma’ dan il-principju fosthom i1-fatt illi hija l-prosekuzzjoni li ghandha ggib il-prova, u li l-akkuzat ghandu dritt iressaq id-difiza tieghu; illi stqarrija maghmula taht forza hija wahda arbitra u nulla, etc f’dak illi ghandu x’jaqsam mal-proceduri adotti mill-Qrati specjalment a rigward is-smiegh ta’ xhieda, thalliha fid-diskrezzjoni tal-istat.

Ebda ksur ta’ l-Artikolu 2 tal-Protokol Nru. 7 tal-Kap. 319 tal-Ligijiet ta’ Malta

Illi l-artikolu 2 tal-Protokol Nru 7 jikkumplimenta l-artikolu 6 talKonvenzjoni Ewropea, dan l-artikolu jaghti lill-applikant id-dritt ghal appell fejn il-htija jew sentenza gja moghtija tigi mistharrga.

Fi kliem O’Boyle

“Whereas Article 6 has been interpreted as controlling any right of appeal in criminal cases that a state in its discretion may provide under its law, it does not require that there is such a right. Art. 2 of the 7th Protocol now does this for the parties to it”.

Illi d-dritt moghti mill-Konvenzjoni u l-Protokol anness lir-rikorrent li jidher quddiem Qorti, fil-kaz odjern, bl-ebda mod ma kien gie michud, kemm-il darba dik il-Qorti tkun Qorti indipendenti u imparzjali u tagixxi fl-isfond tal-kriterji li johorgu mill-artikolu 6 fuq citat.

Illi marbut ma’ dak li diga intqal aktar ‘il fuq fil-konfront tas-subartikolu 2 tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea, l-agir tal-Qorti ta’ l-Appell Kriminali kien wiehed legittimu, u ma ta lok ghal ebda ksur taht il-Kap. 319 tal-Ligijiet ta’ Malta.

Ghaldaqstant in vista tas-suespost, l-intimat talab lill-Qorti biex tichad it-talbiet kollha tar-rikorrent bl-ispjjez kontra tieghu.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

C. KUNSIDERAZZJONIJIET:

Rat illi fis-6 ta' April, 2005 Dr. C. Scerri Debono ghall-intimat irtirat l-ewwel paragrafu tar-risposta taghha a fol 11 tal-process.

Illi dak li qieghed jintalab mir-rikorrent f'din il-kawza odjerna huwa li fil-proceduri kriminali kontra tieghu mitmuma fis-17 ta' Marzu, 2005, mill-Qorti tal-Appell Kriminali kien hemm fil-konfront tieghu:

(1) vjolazzjonijiet tal-Artiklu 6(1) u (2) tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-drittijiet tal-Bniedem, f'dak li jirrigwarda l-presunzjoni tal-innocenza,
(2) il-***fairness*** tal-procedura minhabba d-dritt tas-silenzju,
(3) u vjolazzjoni tal-artikolu 2 tal-Protokol Numru 7, ghaliex waqt li hemm Qorti tal-Appell, u bid-dritt tal-appell mill-mertu, fil-fatt il-konsiderazzjoni taghha kienet giet fil-kaz prezenti ridotta ghal ***review*** jekk l-ewwel qorti kenitx ragjonevoli u legali.

Illi l-intimat min-naha tieghu qal illi ma kien hemm l-ebda ksur ta' drittijiet fundamentali.

1. Vjolazzjoni Tal-Artikolu 2 Tal-Protokol Numru 7

Dwar it-tielet punt hawn fuq indikat u cioe` li kien hemm ksur u vjolazzjoni tal-artikolu 2 tal-Protokol Numru 7, din il-Qorti taghmel referenza ghal dak li jghid ir-rikorrent fir-rikors tieghu u cioe` li l-Qorti ta' l-Appell Kriminali kellha "tezamina l-provi ***'ab novo'***". Ikompli jghid ir-rikorrenti illi:
"Dan kien appell fuq il-fatti (on points of fact) u dan skond l-ewwel ipotesi tal-artiklu 501(1) Kodici Kriminali. Il-Qorti tal-Appell Kriminali rribadiet il-posizzjoni li zviluppat wara snin, fejn l-appell fuq il-htija giet ridott ghal review f'kollox u mhux appell. Fi kliem l-istess Qorti 'Hawn qeghdin fil-kamp ta' l-apprezzament tal-provi, u kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li

hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalemnt tasal ghal konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l-ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx regjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni”.

Ikompli r-rikorrenti jghid illi:
“dan huwa korrett meta wiehed jigi biex jezamina taht il-proviso tal-paragarfu (b) tal-artikolu 501(1) tal-Kodici Kriminali. Imma ma jistax jinghad li hu l-istess kriterju taht il-paragrafu (a) tal-istess”.

Izid jghid illi:
“hemm inghata d-dritt tal-appell fil-meritu u fuq il-fatti, indipendenti minn dak li tkun iddecidiet l-ewwel Qorti, kemm jekk bil-gurati u kemm jekk b’imhallef wahdu”.

In sostenn ta’ dan l-argument imressaq minnu r-rikorrenti jiccita s-sentenza moghtija mill-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell Kriminali nhar is-17 ta’ Mejju, 1971 fl-ismijiet Il-Maesta Taghha r-Regina vs Edgar Bartolo et. Ghalhekk jghid ir-rikorrenti:
“il-ligi taghna titkellem fuq ‘appell’ u mhux ‘review’ f’din il-parti tal-ligi” u “taht il-paragrafu (a) imsemmi ma hemm l-ebda riferenza fil-ligi ghall-verdett, u ghalhekk tibqa tezisti l-presunzjoni tal-innocenza, u daqs li kieku l-verdett ma jezistix. Dan johrog ukoll car mill-artikolu 506 fejn il-Qorti tal-Appell tista ex officio tghajjat xhieda li ma nstemghux. Imm kif gie ristrett l-ambitu tal-appell fil-mertu f’dan il-kaz, anke jekk imsejjes fuq gurisprudenza, gie li pogga fuq pedestall tal-korrettezza tal-htija liema pedestall kien ghall-presunzjoni tal-innocenza u ghall-htiega li tigi ppruvata l-htija”.

Illi s-subartikolu (1) ta’ l-artikolu 501 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta’ Malta jghid testwalment illi:

(4) Fuq kull appell kontra dikjarazzjoni ta’ htija mill-persuna misjuba hatja l-Qorti ta’ l-Appell Kriminali ghandha tilqa’ l-appell –

(a) jekk jidhrilha li l-appellant kien gie misjub hati hazin fuq il-fatti tal-kawza; jew
(b) jekk jidhrilha li kien hemm irregolarita` matul il-kawza, jew kien hemm interpretazzjoni jew applikazzjoni zbaljata tal-ligi, li seta’ kellha influwenza fuq il-verdett:

Izda l-qorti tista’, minkejja li tkun tal-fehma li l-punt imqajjem fl-appell skond il-paragrafu (b) jista’ jkun deciz favur l-appellant, tichad l-appell jekk tqis illi ma saret ebda amministrazzjoni hazina tal-gustizzja.

U l-artikolu 506 tal-Kapitolu 9 jghid illi:
“Il-Qorti ta’ l-Appell Kriminali tista’, jekk jidhrilha mehtiega jew espedjenti fl-interess tal-gustizzja –

(a) tordna l-produzzjoni ta’ kull dokument, esibit, jew oggett iehor li ghandhom x’jaqsmu mal-kawza, li l-produzzjoni taghhom jidhrilha li huma mehtiega ghad-decizjoni tal-kawza; u
(b) jekk jidhrilha xieraq tordna lil kull xhieda li setghu jigu obbligati jixhdu fil-kawza biex jidhru ghall-ezami u jigu ezaminati quddiem il-qorti, sew jekk kienu msejha fil-kawza sew jekk le, jew tordna li l-ezami ta’ kull xhieda bhal dawk jsir b’xi mod provdut mil-ligi; u
(c) jekk jidhrilha xieraq taccetta x-xhieda, jekk offerta, ta’ kull xhud (inkluz l-appellant) li jkun xhud kompetenti izda li ma setax jigi obbligat jixhed fil-kawza, u, jekk l-appellant jaghmel rikors ghalhekk, tar-ragel jew tal-mara tal-appellant, f’kazijiet meta x-xhieda tar-ragel jew tal-mara ma setghetx tinghata fil-kawza hlief wara dak ir-rikors, bla hsara tad-disposizzjonijiet ta’ l-artikolu 635.

Illi l-artikolu 2 tal-Protokoll numru 7 jistipula illi:

“(1) Kull min jinsab hati ta’ reat kriminali minn xi tribunal ikollu d-dritt li dak is-sejbien ta’ htija jew dik is-sentenza jigu rivisti minn tribunal oghla. L-esercizzju ta’ dan id-dritt, inkluzi r-ragunijiet abbazi ta’ dak l-esercizzju, ghandhom ikunu regolati bil-ligi” u
“(2) Dan id-dritt jista’ jkun suggett ghal eccezzjonijiet dwar reati ta’ xorta mhux kontravvenzjonali, skond ma jkunu preskritti bil-ligi, jew f’kazijiet li fihom il-persuna involuta tkun giet ipprocessata fl-ewwel istanza mill-oghla tribunal jew tkun insabet hatja wara appell kontra l-liberazzjoni”.

Illi dan l-ilment tar-rikorrenti jirrizulta infondat. Ir-rikorrent ressaq appell mid-decizjoni moghtija mill-Qorti Kriminali fit-8 ta’ Ottubru, 2002. Ir-rikorrenti kellu kull dritt li jressaq l-appell tieghu u li jigi ezaminat minn “tribunal oghla” – f’dan il-kaz il-Qorti ta’ l-Appell Kriminali. L-istess Kodici Kriminali imbaghad jghaddi biex jelenka serje ta’ artikoli li bihom jirregola dawn il-proceduri fi stadju ta’ appell. Issa r-rikorrenti jghid – fin-nota ta’ sottomissjonijiet tieghu illi:
“l-artikolu 2 tas-7 Protokoll jaghti dritt ta’ appell jew *review*. Jekk hemm appell fil-ligi, dan m’ghandux u qatt ma kellu jigi ristrett f’kull ipotesi ghall-*review*. Hemm pajjizi fejn ghandhom appell umbaghad review li hu l-kassazzjoni. Imma fl-appell jinvestu l-mertu. L-ezami jekk il-gurati “legalment u ragjonevolment setghux waslu ghal dak il-verdett huwa biss “*review*”, u ghalhekk tnaqqis mid-dritt tal-appell fil-mertu. Irid ikollhom difett legali, u din hi kundizzjoni mizjuda u mhux tohrog mil-ligi”.

Illi f’dan il-kaz, dawn l-ilmenti tar-rikorrenti, kif diga inghad, ma jistghux jissussitu. L-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell fis-sentenza taghha tas-17 ta’ Marzu, 2005 u senjatament f’pagna tmienja u ghoxrin (28) taht l-intestatura “C. <u>Allegat sejbien ta’ htija hazin fuq il-fatti</u>” qalet fost ohrajn illi:
“kif gie osservat, pero` f’dan il-kaz kien hemm xi nuqqasijiet fl-indirizz, u ghalhekk din il-Qorti hi msejha biex tara jekk, minkejja dawn l-irregolaritajiet, saritx amministrazzjoni hazina tal-gustizzja, u biex taghmel hekk triq necessarjament terga’ taghmel evalwazzjoni tal-provi kollha. Ghalhekk din il-Qorti ezaminat b’mod approfondit il-provi li tressqu quddiem l-ewwel Qorti, inkluzi t-

traskrizzjonijiet kollha tax-xhieda u d-dokumenti esebiti, u hasbet fit-tul dwar is-sottomissjonijiet li saru".

Issa ghalkemm forsi l-lokuzzjoni tal-kliem adoperati mhux wiehed felici, l-ghaliex ghaqdet il-kliem riportati fil-paragrafi (a) u (b) tal-Artikolu 501 tal-Kap. 9, din il-Qorti rat illi minkejja dan il-fatt, l-istess Qorti ta' l-Appell Kriminali ezaminat ***de novo*** x-xhieda kollha, inkluz id-dokumenti migjuba quddiem il-Qorti Kriminali. L-istess Onorabbli Qorti ta' l-Appell Kriminali qalet ukoll illi "din il-Qorti xorta trid tezamina jekk il-provi necessarjament iwasslux ghar-reita` ta' l-appellant fir-rigward tat-tliet kapi kif iddecidew il-gurati". Di fatti, tant ezaminat dawn ix-xhieda u dokumenti li l-istess Qorti laqghet l-ilment tar-rikorrenti u hassret il-htija misjuba mill-gurati dwar l-ewwel kap ta' akkuza. Fir-rigward tal-kapi l-ohra ta' l-akkuza, l-istess Onorabbli Qorti ta' l-Appell Kriminali ezaminat il-provi u wara li waslet ghal konkluzjoni taghha li kien hemm htija da parti tar-rikorrenti taht il-kapi tnejn u tlieta ta' l-att ta' akkuza, stqarret illi:
"nonostante n-nuqqasijiet fl-indirizz fuq riskontrati, din il-Qorti hi tal-fehma li l-gurati setghu ragjonevolment jaslu ghall-konkluzjoni li l-appellant kien biss vittma tac-cirkostanzi; u ghalhekk din il-Qorti, wara li regghet evalwat il-provi, hi tal-fehma li fir-rigward ta' dan it-tieni kap ma saret ebda amministrazzjoni hazina tal-gustizzja (art. 501(1 tal-Kap. 9)".

B'dan il-fatt u cioe` li l-Qorti ta' l-Appell Kriminali stqarret li l-gurati setghu ragjonevolment jaslu ghall-konkluzjoni li waslu ghaliha ma jnaqqas xejn mill-evalwazzjoni li l-istess Qorti ghamlet tal-fatti u dan kif diga inghad. Illi l-istess rikorrenti jghid illi quddiem il-Qorti ta' l-Appell ma hemmx il-presunzjoni ta' l-innocenza u ghalhekk meta persuna li tkun kundannata tmur quddiemha sabiex il-kaz taghha jerga' jigi valutat, hija tkun qeghda fi zvantagg. Dan l-argument tant ma jreggix fil-kaz odjern illi l-istess rikorrent, intlaqalu wiehed mill-aggravji tieghu u s-sentenza appellata giet riformata. Li kieku dak li qieghed isostni r-rikorrenti huwa minnu, allura zgur li l-Qorti ta' l-Appell ma kenitx tasal ghal konkluzjoni li waslet ghalija. Illi ghalhekk ghal dawn ir-ragunijiet dan l-ilment tar-rikorrenti qieghed jigi michud.

Jifdal x’jigu decizi l-ewwel zewg ilmenti u cioe` li kien hemm ksur ta’ l-Artiklu 6(1) u (2) tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-drittijiet tal-Bniedem, f’dak li jirrigwarda l-presunzjoni tal-innocenza, u li l-procedura ma kienitx wahda “***fair***” minhabba dan il-fatt.

2. Il-Presunzjoni Tal-Innocenza, U Li L-Procedura Ma Kienitx Wahda “Fair” Minhabba Dan Il-Fatt

Jibda biex jinghad illi d-dritt tas-silenzju, kif inhu sal-lum salvagwardat fil-ligi huwa wiehed assolut u hadd ma jista’ jigi mgieghel jinkrimina lilu innifsu. Apparti min hekk, jekk dak li jkun jipprevalixxi ruhhu minn dan id-dritt tas-silenzju, ma jistax imbaghad, jekk jittiehdu xi proceduri kontrih, jintuza kontrih.

Illi din il-Qorti ezaminat l-atti processwali u ma tarax li kien hemm ksur ta’ dan id-dritt. Din il-Qorti, a skans ta’ ripetizzjonijiet inutili qeghda taqbel u taghmel taghha l-insenjament tal-Qorti ta’ l-Appell Kriminali dwar id-dritt ta’ silenzju (ara pagni 19 sa 21 tas-sentenza tal-Qorti ta’ l-Appell). Illi anke minn dak li inghad mill-Onorevoli Imhallef sedenti l-Qorti Kriminali wkoll ma jirrizultax illi qal xi haga li b’xi mod setghet ippregudikat lir-rikorrenti odjern meta huwa indirizza lill-gurati. Anzi l-Qorti Kriminali kienet kawta hafna u spjegat b’mod dettaljat hafna l-kuncett tal-presunzjoni ta’ l-innocenza u kif dan id-dritt huwa wiehed sagrosant ghall-akkuzat. Illi ghalhekk ma jirrizultax li kien hemm xi nuqqas ta’ “***fairness***” kif jallega r-rikorrenti.

Illi ghalhekk anke dan l-ilment qieghed jigi michud.

D. KONKLUZZJONIJIET:

Ghaldaqstant din il-Qorti qeghda tichad it-talbiet tar-rikorrenti u tiddikjara li fil-proceduri kriminali kontra r-rikorrenti mitmuma fis-17 ta’ Marzu, 2005 mill-Qorti tal-Appell Kriminali ma kienx hemm vjolazzjonijiet tad-drittijiet fundamentali tieghu.

L-ispejjez tal-prezenti istanza ghandhom ikunu a karigu tar-rikorrenti.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------